

3 веселих оповідань

Ярослав Гашек

Переклад: Остап Вишня

Вранці я з Грнчиром пішов на поле. Був такий жаркий день, що за цю коротку дорогу мені загрожувала небезпека зовсім висохнути.

На полі мене вже чекали. Я почув від жінок, що стояли з граблями: "А, це той, що бере п'ять снопів за один раз!" Приятель Грнчир вже люб'язно поінформував їх про мене. Передо мною лежали копи скошеного ячменю, і мені здавалось, що вони тільки й чекають на мене.

— Будемо перевертати, — сказав Грнчир. — Знову він мокрий, треба, щоб просихав.

— Це зрозуміло, — відповів я.

Я вхопив у руку трішки ячменю і перевернув його. Потім узяв ще жменю...

— Друзе, що ти робиш? — здивувався Грнчир. — Візьми граблі, підгортай ось так, з нього боку. Бачиш, мокре вже зверху. Ти ж так багато розповідав про польові роботи!..

— У мого діда ми інакше цього й не робили, — виправдувався я. — Ми, наприклад, жита навіть не косили, а виривали руками з корінням... щоб не лишалося стерні.

Грнчир уже неслухав мене. Відходячи, він, мабуть, про щось мріяв. Піт з мене вже не капав, а лився, як водоспад, потрапляючи в очі. А комарі ніби знали, що живуть у період світової війни, кровожерно накидалися на мене. Під час цієї тризни я обережно перевернув копичку і крикнув:

— Грнчир! Я вже перевернув їх аж вісім!..

Після дев'ятої у мене почала боліти спина від того, що я без кінця нахилився; після одинадцятої я безсило звалився на ячмінь, відчуваючи себе так, ніби я вибіг без передишки на Монблан. Безнадійно блукав поглядом по копах. Їх ряди немовби насміхалися надо мною, а Грнчир кричав ззаду:

— Що з тобою?

— У покійного діда ми після кожної одинадцятої копи відпочивали, — відповів я слабеньким голосом, — не робилося для підрахунку. Якщо ми, наприклад, говорили, що відпочивали 40 разів, то це значило — 440 кіп.

Грнчир підвів мене на ноги.

— Давай далі, — сказав він різко, — це корисно для твого здоров'я. Не ж твій ряд. Поглянь, наскільки я тебе випередив!..

А я йому відповів:

— Взагалі я хочу практично організувати цю роботу. Складу стіжок, а потім зразу його... переверну. А то що ці копи? У мого покійного діда я перевертав їх за 2 години — 2 тисячі. Якщо хочеш, то я знову піду їх розгрібати, але думаю, що це не практично.

— Ячмінь має перш за все висохнути! — намагався він пояснити мені.

— А ти ж казав, що ви маєте сушарню, — зауважив я.

— То для овочів, а не для хліба, — викрикнув Грнчир у відчаї.

— Але ж я нічого поганого не сказав, — заспокоював я його.— Я лише думаю про практичний бік.

Ми обидва повернулися до своєї роботи. Я розкидав стіжок, зібраний з таким трудом, і взявся за копи, що стояли ліворуч. Працював я з подвійною енергією. Я перевертав уже хвилин п'ятнадцять, коли раптом знову прибїг Грнчир.

— Ісус Христос! — кричав він здалеку, — ти ж перевертаєш те, що ми вже перевернули. Тепер знову мокрий ячмінь знизу, як і раніш, до початку роботи. Як ти це поясниш?

— Дуже просто, — відповів я. — У мого покійного діда завжди так робилося. І робилося для того, щоб при такому безперервному перевертанні хліба він швидше провітрювався і висихав. Ми іноді навіть підвішували хліб на вірьовках і сушили його, як білизну.

Я побачив, як Грнчир зціпив зуби, але все ж поборов своє хвилювання і сказав:

— Я тебе дуже прошу — іди до тієї дівчини, що он доглядає дитину, і скажи їй, щоб вона йшла перевертати, а ти доглянеш малятко.

— У покійного діда...

— Ну, йди вже, йди! — махнув рукою Грнчир.

Я йшов з радістю, бо дивитися ж за дітьми — теж польові роботи.

Це був чудовий маленький хлопчик. Ми з ним сіли над ручаєм, та хлопчик ту ж мить вислизнув від мене і впав у воду.

— Грнчир! — кричав я.— Позич мені свої граблі. Це дитя впало у воду!

Витягнув я його все-таки швидко, без граблів, щоб не було пізно. Зібралось багато людей. Схвильована мати з плачем, замість ячменю, сушила синопку, а Грнчир ехидно зауважив:

— Це ти в свого покійного діда кидав дітей у воду?

— По четверо і, навіть, по п'ятеро відразу, — пробурмотів я згарячу.

На мене від хвилювання напала гикавка. Навіть у що трагічну хвилину я думав про снопи.

Жінка дивилася на мене з жахом.

— Знаєш що, — сказав приятель Грнчир, — краще йди випий пива, а я перед обідом зайду до тебе, а після обіду підемо до Самка на поле кидати снопи на гарбу. Ти, мабуть, більше здатний для важкої роботи.

— Слава богу! — подумав я.— Я здатний для важкої роботи! А те, що я пережив досі, — нічого не значило?

* * *

І в корчмі, і в Самків у господарстві вже знали про людину, яка не по одному, а відразу по чотири— п'ять снопів кидає на віз.

Звичайно, що такого завзятого робітника треба почастиувати перед роботою. Після доброї закуски ми вийшли на поле. Мені дали щось дуже цікаве в руки. Це була тичка, на кінці якої не без натяку було прикріплено три гострих зубці.

— Де мені взяти вила? — спитав я у Самка.

— Ви тримаєте їх у руках, — відповів господар здивовано.

— Пробачте, я думав, що це граблі, — кинув я мимохіть і почав говорити про те, що скоро буде дощ, що дощ мусить бути, щоб не так парило. Цього в селі дуже не люблять слухати, особливо тоді, коли треба возити хліб. За кілька хвилин ми стояли між снопами пшениці. Снопи були чудові, важкі.

Ми почали їх укладати. В цю нестерпну спеку я взявся до роботи хитро: розв'язав сніп і потрошку носив вилами на підводі.

— Що ти робиш? — вигукнув приятель Грнчир.

— Полегшення, — відповів я, — це ж практичний спосіб...

Грнчир подав мені вила, які я застромив у землю, щоб пояснити йому своє поводження.

— Не ганьби мене, — просив він. — Наколюй сніп на вила і кидай на віз.

Уявіть собі, що ви на тичці, довжиною в півтора метра, піднімаєте п'ятнадцятикілограмову гирю і мусите відразу кинути її на висоту три метри. Але не один раз, а п'ятдесят, сто разів, безліч разів.

Взяв я вила з другого кінця, нашпилював на них сніп, підняв його і... хекнув. Потім наблизився із снопом до гарби і кинув його наверх.

Сили вже зовсім залишали мене, але після десятого снопа я ввійшов в азарт, розхвилювався і кинув його з усього маху на робітника Штефана, який стояв на возі і вкладав снопи. Це була остання найбільша напруга моїх сил. Штефана я збив з гарби, немов яблуко з дерева. Він упав на жінку, що несла у великому жбані пиво на полудень. Почувся пронизливий жалібний зойк, тому що пива вже — як не було. Коли всі заспокоїлись, мені запропонували покласти вила...

Я відповів, що в мене з'явився хороший настрій до прані, але мене приставити до коней і пояснили, що в цьому нема ніякого пониження, чому я, звичайно, не дуже вірив.

Не виправдав я довір'я й біля коней. Я зовсім недоречно, якраз тоді, коли не треба, вигукнув "Гі-і!", коні рвонули, і бідний Штефан знову ляпнув з гарби.

Тоді мені сказали піти геть зовсім од коней і взагалі перестали звертати на мене увагу. Я ходив по полю, мов неприкаяний, і нарешті сів на межі. Я зробив ще одну спробу бути корисним і взяв знову вила.

Їх у мене вирвали з рук. Я знову сів на межу. Мухи й комарі безжалісно гризли мене, а один гедзь з усієї сили, мабуть, намагаючись покарати мене, так ужалив у руку, що вона вмить опухла. Проте ніхто мене навіть не пожалів.